

Fair Play Bygg

= årsrapport 2020

Fair Play Bygg

- årsrapport 2020

Fair Play Bygg

Byggnads region Stockholm-Gotland, Stockholms Byggnadsförening.

Redaktör: Sussie Paredes Illum.

Formgivning, layout: Mediagnos, Johan Holm.

Foton: Rosie Alm och Hans Ekestang.

Tryckt hos Ätta.45 Tryckeri AB 2021.

Innehåll

4 Årsrapport 2020

- Femte årsrapporten.

6 Inkomna och överlämnade ärenden 2020

- Statistik.

7 Trender Fair play Bygg sett under projektets första fem år

- Svart arbetskraft – fortsatt allvarligt problem för byggbranschen.
- Människoexploatering/människohandel.
- Utnyttjade identiteter.
- Gravt misskötta arbetsplatser.

14 Redogörelse av fem överlämnade ärenden 2020

- **1:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Polisen.
- **2:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket.
- **3:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Polisen.
- **4:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten.
- **5:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten.

18 Resultat av överlämnade ärenden 2016–2020

- Överlämnade ärenden till Skatteverket. Statistik och kommentarer.
- Överlämnade ärenden till Arbetsmiljöverket. Statistik och kommentarer.

22 Ägarorganisationernas kommentarer till rapporten

Årsrapport 2020

Fair Play Byggs verksamhet startade den 19 februari 2016 i syfte att ge myndigheter relevant information om misstänkt pågående brottslighet i byggbranschen. Vi som driver och finansierar Fair Play Bygg är Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Stockholm-Gotland. Vi som ägare till projektet vill visa att vi tillsammans motverkar oseriösa och kriminella krafter inom byggbranschen som skapar snedvriden konkurrens genom missbruk av system och bristande säkerhet.

Under projektets verksamhetsår 2020 har det inkommit 321 tips och av dessa har 199 lämnats vidare till Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket och Polisen. Fair Play Byggs arbete är mycket viktigt i arbetet med sund konkurrens.

Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Stockholm-Gotland står enade när det gäller sund konkurrens och en byggbransch som är fri från kriminalitet. Genom arbetet med Fair Play Bygg vill vi bidra till att uppnå den visionen.

Inkomna och överlämnade ärenden 2020

Inkomna tips:	321
Överlämnade ärenden:	199

Inkomna tips 2019:	361
Överlämnade ärenden 2019:	241
Inkomna tips 2018:	205
Överlämnade ärenden 2018:	82
Inkomna tips 2017:	141
Överlämnade ärenden 2017:	55
Inkomna tips 2016:	106
Överlämnade ärenden 2016:	42

Inkomna och överlämnade ärenden 2020

Här nedan följer en analys av innehållet i de 199 överlämnade ärendena för året 2020.

199 överlämnade ärenden fördelade på myndighet:*

** Skatteverket	188
Arbetsmiljöverket	46
Ekobrottsmyndigheten	150
Polisen	10

*Vissa ärenden har lämnats till flera myndigheter

**Vissa ärenden till Skatteverket har överlämnats till både Skattebrottsenheten och Enheten för kontroll av elektronisk närvaroliggare.

Analys av de 199 överlämnade ärendena:

Berörda personer med organisatorisk roll:	282
Antal berörda organisationsnummer:	429
Misstänkt svart arbetskraft (min-max):	911-1786

Överlämnade ärenden fördelade på misstänkta brott:*

Skattebrott:	197
Arbetsmiljöbrott:	55
Penningtvätt:	95
Brott mot utlänningslagen:	38
Kreditbedrägeri:	10
Koppling till kriminellt gäng/nätverk:	17
Människoexploatering/människohandel:	19
Mutbrott:	2
Bokföringsbrott:	9
Narkotikabrott:	5
Vapenbrott:	1
Utnyttjade identiteter **	9

*Uppgifterna ovan gäller tydliga och/eller uttalade brottsmisstankar. Exempelvis upplevs brott mot utlänningslagen vara betydligt vanligare än vad som framkommer ovan, liksom penningtvätt, bokföringsbrott, människoexploatering och utnyttjad identitet.

**Ny brottsmisstanke att statistikföras av Fair Play Bygg från 2020.

Trender Fair play Bygg sett under projektets första fem år

Sedan Fair Play Bygg startade 2016 har tipsen ökat markant medan de misstänkta brottsliga tillvägagångssätten varit mer eller mindre de samma. Den vanligaste brottsmisstanken i de tips som når Fair Play Bygg är skattebrott genom att avlöna svart arbetskraft. Under projektets fem första år har inget tips inkommit där uppgiftslämnaren uppger att den svart avlönade arbetskraften är svensk, i dessa tips är informationen alltid att arbetskraften är ickesvenska medborgare, inte sällan är arbetstagaren från tredjeländ.

I en betydande del av de tips som rör svart arbetskraft från tredjeländ finns även misstanke om människoexploatering. Under projektets fem första år har Fair Play Bygg även fått in detaljerad information om människohandelsupplägg där arbetskraft från tredjeländ får betala stora summor pengar för att smugglas till Sverige och arbeta inom byggsektorn. De arbetare Fair Play Bygg talat med under åren uppger att de rekryteras i hemlandet och lovats arbetstillstånd, fast anställning samt boende i Sverige. När arbetarna väl kommer till landet möts de ofta av en annan verklighet där de tvingas arbeta av en uppgiven skuld, vilken ofta uppges grundas på resekostnad, boende samt anställning. Arbetskraften uppger att de ej får den fasta anställning eller det arbetstillstånd de lovats samt får en betydligt lägre ersättning än vad som utlovats, inte sällan är timlönen på 20–30 kronor. Uppgifterna som når Fair Play Bygg vittnar om att arbetare tvingas bo under miserabla förhållanden, i lagerlokaler, på kontor samt även i byggbodar eller på golv på byggarbetsplatsen, inte sällan utan tillgång till mat, dusch samt toalett. För boendet uppges arbetskraften även tvingas betala tillbaka en betydande del av sin lön.

Sedan starten 2016 har Fair Play Bygg arbetat med tips om företag och företagsgrupper som ingår i grov organiserad brottslighet. Dessa företag har delvis kunnat gå att koppla till mc-gång samt östeuropeiska maffialiknande företagskonstellationer. Det gemensamma för dessa ärenden har varit ett tydligt våldskapital samt att företagen har omsatt stora summor pengar, upp till hundratals miljoner kronor.

Under granskning av de misstänkta företag Fair Play Bygg får tips om upptäcks ofta ett vanligt förekommande modus; kreditbedrägerier. Vid kontroll mot Kronofogdemyndigheten framgår ofta att de misstänkta företagen tecknat krediter samt leasing, ofta hos flera olika kredit- och leasinggivare. Avgifterna betalas ej vilket ofta leder till ansökan om betalningsanmärkning och/eller skuld hos Kronofogdemyndigheten. Fordringsägarna är inte sällan byggmaterialåterförsäljare, underentreprenörer samt fordonleasingföretag.

Återkommande under åren är information om anställda som fuskar med IDo6-kort genom att antingen släppa in flera personer med hjälp av samma IDo6-kort alternativt att man tar bort en del av staketet och släpper in arbetskraft. Under det senaste året har även information inkommit till Fair Play Bygg om bedrägeri vid ansökan om IDo6-kort. Fair Play Bygg har vid flertalet tillfällen fått information om hur personer ansöker om fler IDo6-kort med samma personuppgifter så som namn, födelseid och/eller samma fotografi på flera utav korten.

Nytt för året 2020 är att Fair Play Bygg i granskningar av företag allt oftare upptäckt modus där företrädare och nätverk bakom företagets synliga fasader använder sig av utnyttjade identiteter i större utsträckning än vad som framkommit under tidigare år. De utnyttjade identiteterna är ofta från östeuropeiska länder och utnyttjas som målvakter samt som arbetskraft på papper, detta för ge sken om legalt anställda och för att dölja den svarta arbetskraften.

De misstänkta brottsliga tillvägagångssätten gäller ärenden som inkommit till Fair Play Bygg och är inte en generell analys av den totala brottsligheten i byggbranschen.

Svart arbetskraft – fortsatt allvarligt problem för byggbranschen

Likt samtliga tidigare år är den vanligaste brottsmisstanken bland Fair Play Byggs inkomna och överlämnade ärenden även för året 2020 skattebrott genom att avlöna svart arbetskraft. Bland de 199 överlämnade ärendena rörde 197 misstanke om skattebrott, det vill säga 99 procent av ärendena. Likt 2019 rörde samtliga tips som inkom om misstänkt skattebrott under 2020 utländsk arbetskraft och majoriteten av den svarta arbetskraften tycks även under 2020 komma från länder utanför EU/EES. Det ska dock tilläggas att exakt varifrån en arbetare tycks komma, kan vara svårt att slå fast. I vissa ärenden påstås byggnadsarbetare komma från Polen. Djupare granskning av arbetskraftens härkomst visar att arbetarna mycket väl kan komma från Ukraina, då inflödet av arbetskraft från Ukraina till Polen är stor. Arbetskraft som påstås komma från Ryssland kan i själva verket vara rysktalande personer med pass från ett baltiskt land.

Det vanligaste tillvägagångssättet vid utbetalning av svarta löner nämns vara kontanta utbetalningar där arbetstagarens lön sätts in på svenska konton eller i arbetskraftens hemland, för att sedan tas ut i kontanter och betalas ut till annan arbetskraft än kontoinnehavaren, detta för att kunna avlöna en större del svart än den faktiska arbetskraft som företaget ger sken av att ha.

Det tycks vara en stor skillnad på löner utifrån vilken del av världen arbetskraften kommer ifrån. Den grupp av svartarbetare med lägst lön har, sett till Fair Play Byggs ärenden, löner på runt 20–40 kronor i timmen och kommer från

länder utanför EU/ESS och saknar arbets- och uppehållstillstånd i Sverige. Denna arbetskraft får även ofta betala för boendekostnad vilket kan ligga på runt 2 000–3 000 kronor i månaden för en sängplats i en industrilokal eller i en trångbodd lägenhet. För sängplats i en villa kan arbetskraft betala upp till 6 000 kronor i månaden.

Svart arbetskraft från andra EU-länder, som har rätt att arbeta och vistas i Sverige och därmed kan ställa krav på sin arbetsgivare som den illegala arbetskraften inte kan, kan ha löner på mellan 70–100 kronor i timmen. Skillnaden mellan arbetskraftens status visar sig även i arbetstiderna. Fair Play Bygg har, genom samtal med uppgiftslämnare samt via säkerhetsföretag som på uppdrag av Fair Play Bygg utfört spaning mot arbetsplats, fått information om arbetsplatser där europeisk arbetskraft arbetar under dagtid och arbetskraft med tydligt centralasiatiskt eller sydamerikanskt utseende kommer till sitt arbetspass vid 16–17 tiden och blev kvar på byggarbetsplatsen fram till natten. Fair Play Bygg har fått information om flera byggföretag där arbetskraft från andra EU-länder blivit av med sina arbeten till förmån för billigare arbetskraft från länder utanför EU/ESS.

Människoexploatering/människohandel

Under 2020 ökade antal ärenden med misstänkt människoexploatering/människohandel till 19 från året 2019 då fem ärenden med brottsmisstanke överlämnades till myndigheter. Uppgiftslämnare uppger hur de i hemlandet erbjuds fast arbete i Sverige till en utlovad lön, löner som ligger långt under det normala i Sverige, vilket senare visar sig bli än mindre än lovat, om arbetskraften ens får lön. Arbetarna, vilka inte sällan lovas arbetstillstånd av arbetsgivaren,

vittnar om inhumana levnads- och arbetsvillkor. Arbetstiderna är långa, i många fall 12–14 timmar om dagen och oftast börjar arbetspassen på sena eftermiddagar och pågår under nätterna för att dölja den kriminella verksamhet företaget bedriver. Arbetsuppgifterna är inte sällan mycket riskfyllda, flertalet uppgiftslämnare vittnar om asbestsanering utan rätt skyddsutrustning samt arbete på höga höjder utan fallskydd. Den utlovade fasta anställningen och arbetstillståndet uteblir och ersättningen är mycket lägre än vad som först utlovats, lönen, vilken inte sällan uteblir helt, betalas ut kontant och arbetstagaren måste dessutom betala tillbaka en viss del till arbetsgivaren för de kostnaderna som uppkommit under resan från hemlandet till Sverige.

Att arbetskraften bor på byggarbetsplatser, i baracker samt trångbott i lägenheter är mycket vanligt förekommande, för boendet behöver arbetaren även betala arbetsgivaren en stor summa pengar varje månad vilket leder till att den faktiska lönen blir extremt låg.

Denna information antyder att arbetsgivaren kan göra sig skyldig till människoexploatering eller ibland människohandel. (2018 infördes en ny lag om människoexploatering och vid dom kan straffet bli upp till tio års fängelse).

I ett större ärende, som Fair Play Bygg arbetat med under 2020, som rör misstänkt människohandel och människoexploatering, framkommer det att ett byggföretag i Stockholm med ett 30-tal anställda, tar in arbetskraft från tredjeländ. Arbetskraften tvingas arbeta 10–12 timmar om dagen, många tvingades sova på arbetsplatsen och lönen var 5 000 kronor i månaden. Bolaget uppgavs under 2020 ha illegal arbetskraft på flertalet byggarbetsplatser runt om i Sverige.

Ett annat ärende Fair Play Bygg överlämnat till myndigheter med misstanke om människoexploatering ledde i slutet av året till en fällande dom där en företrädare dömdes för brott mot utlänningslagen då företaget avlönat sex anställda som saknat arbetstillstånd.

Genom den nya lagen om människoexploatering, hoppas Fair Play Bygg kunna få polisen att inleda fler förundersökningar om misstänkt människoexploatering eller människohandel om tillräckliga bevis finns.

Utnyttjade identiteter

Med begreppet utnyttjad identitet menas en hos Skatteverket registrerad identitet vilken utnyttjas som målvakt, ofta som styrelsemedlem i företag vilket drivs av andra, dolda, faktiska företrädare eller nyttjas som arbetstagare på pappret för att ge sken av legitim arbetskraft. Ett vanligt och återkommande tillvägagångssätt Fair Play Bygg upptäckt, i bland annat offentliga domar och beslut men även i kontakt med uppgiftslämnare, är att en företrädare i EU-land, inte sällan de baltiska

länderna, kontakter personer i utsatthet, exempelvis hemlösa, och erbjuder en mindre ersättning för att personen med färja tas till Sverige för att ordna personnummer. När personen anländer till färjeterminalen hämtas denne upp av en företrädare eller möjliggörare för bolaget. Personen körs till Skatteverket där denne ansöker om personnummer. Nu har en svensk identitet skapats. Efter besök hos Skatteverket körs personen till olika banker för att öppna konton, även bank-ID skapas för identiteten. Alla handlingar som avtal, kontonummer, bankkort och koder samt inloggningsuppgifter till mobilt bank-ID tas om hand av företrädaren alternativt möjliggöraren. Senare samma kväll körs personen åter till färjeterminalen för återresa till hemlandet. För detta får personen cirka 50 Euro. I en offentlig dom kopplad till ett företag Fair Play Bygg granskade under 2020 upptäcktes 20-talet misstänkt utnyttjade identiteter vilka gick att koppla till ett stort nätverk av företag.

1. Företrädare i utlandet, inom EU/ESS, betalar person.

2. Person som tar emot pengar åker med färja till Sverige.

3. Företrädare för företaget möter upp personen och kör den till Skatteverket.

4. Efter att personen fått svenskt personnummer körs denne till flertalet olika banker för att öppna konton. Personen skaffar även mobilt bank-ID.

5. Personen körs åter till färjeterminalen samma kväll och återvänder till hemlandet.

6. Företrädaren tar hand om avtal, kontouppgifter och kontokort, koder samt inloggningsuppgifter med mobilt bank-ID. Med hjälp av dessa uppgifter sätts den utnyttjade identiteten i bolagsstyrelser samt stora krediter och lån tecknas i identitetens namn. Dessa krediter och lån avses ej betalas.

7. Den utnyttjade identiteten används för att ge sken av vit arbetskraft samt som representant i bolag.

Gravt misskötta arbetsplatser

46 av de 241 överlämnade ärendena gäller gravt misskötta byggarbetsplatser. Innehållet i tipsen rör ofta ett flertal, inte alltid namngivna, entreprenörer och där huvudsyftet med att kontakta Fair Play Bygg är att larma om att ”arbetsplatsen kryllar av svart arbetskraft” eller att ”man river asbest utan något som helst skydd” eller att ”arbetarna går runt IDo6-grindarna mitt på ljusa dagen”. Dessa tips präglas av en uppgivenhet där tipsaren ofta påpekar att man varit i kontakt med Arbetsmiljöverket ett flertal gånger utan några resultat. När Fair Play Bygg får informationen skickas den vidare till Arbetsmiljöverket. Det är Fair Play Byggs uppfattning att många av de arbetsplatser som Fair Play Bygg lämnat över till Arbetsmiljöverket lett till tillslag och kontroller, som i sin tur gett utslag i form av viten, stängda arbetsplatser och omhändertagna personer. Fair Play Bygg har följt upp ärendena överlämnade till Arbetsmiljöverket under 2019 och 2020 där en stor del av arbetsplatserna, kort efter att myndigheten fått informationen, utsatts för inspektion.

Ett exempel är en byggarbetsplats i södra Stockholms län, där ett företag utförde fasadrenovering på flerfamiljshus. Vid inspektionen var skydd in mot fasaden borttaget, ställningarna osäkra samt fallskydd saknades helt. Arbetsmiljöverket stängde omedelbart ner arbetsplatsen med krav på åtgärd.

Fair Play Bygg har under 2020 fått flera tips om att arbetare rivit asbest, helt eller delvis, utan skyddsutrustning och korrekt ventilation. Vanligt förekommande bland tipsen var att arbetskraften inte kände till vad asbest är och att även om enstaka arbetare hade gått en utbildning i hur man river asbest, var arbetarnas svenskkunskaper så pass låga att de saknade möjlighet att ta till sig innehållet i utbildningen. Arbetarna riskerar att på lång sikt dra på sig livshotande skador. Dock befann sig dessa arbetare tillfälligt i Sverige. De skador som arbetskraften, med stor sannolikhet, kommer att drabbas av senare i livet, riskerar därmed att försvinna ur svensk sjukvårdsstatistik. På så sätt osynliggörs det lidande som utländsk, ofta svart avlönad, arbetskraft ådrar sig under arbeten i Sverige.

Redogörelse av fem överlämnade ärenden 2020

I detta avsnitt redogörs för fem ärenden som Fair Play Bygg lämnat över till myndigheterna under 2020. Ärendena har valts ut, inte för att de är spektakulära eller omfattar ovanligt mycket svarta pengar, utan för att ge en bild av hur ekonomisk brottslighet i byggbranschen kan se ut och vilken organisation som kan gömma sig bakom ett brottsupplägg. Det ska tilläggas att den bild som Fair Play Bygg har av ett misstänkt brottsupplägg vid överlämning till en myndighet, sällan, eller till och med aldrig, är heltäckande. Många brottsupplägg, framförallt de grövre, tycks ha en stor och väl dold organisation bakom sig, som inte sällan finns i utlandet. Följande redogörelser speglar vad Fair Play Bygg lyckats få fram vid sin granskning:

1

- **Ärende överlämnat till:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Polisen
- **Misstänkt brottslighet:** Utnyttjade identiteter, skattebrott, penningtvätt

Under juni inkom tips om ett företag som misstänkts utnyttja de nya IDo6-korten genom att ansöka om flertalet kort för att sedan endast aktivera ett fåtal, misstanken var att de icke aktiverade IDo6-korten användes för att visas upp vid eventuell kontroll samt att korten var utställda på utnyttjade identiteter med både personnummer samt samordningsnummer där samma foton användes till flera olika identiteter. Vid granskning av företaget, vars styrelse bestod av misstänkta målvakter och den faktiska företrädaren var en person med kopplingar till flertalet bolag vilka Fair Play Bygg tidigare fått tips om, gjordes kopplingar till ett stort kriminellt nätverk som sedan 2010 använt upplägget med utnyttjade identiteter i företags styrelser samt som arbetskraft, uppgifterna styrktes genom flertalet offentliga domar och beslut. Vidare framkom även kopplingar mellan den faktiska företrädaren och grov organiserad brottslighet i utlandet. Ärendet överlämnades till Skatteverket samt Ekobrottsmyndigheten för vidare handläggning.

2

- **Ärende överlämnat:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket
- **Misstänkt brottslighet:** Skattebrott, penningtvätt, arbetsmiljöbrott

Under verksamhetsåret inkom tips om ett byggföretag där företrädare använde sig av metoder som syftar till att systematiskt undandra sig betalning till sina underentreprenörer. Vid granskning av ett av företagen, som fått totalentreprenad

för ett bygge i södra delen av Sverige framkom att företaget lurat sina underentreprenörer på stora belopp genom att ej betala för utförda tjänster. Upplägget gick ut på att företrädare för företagen muntligen beordrat sina underentreprenörer att göra ändringar vilka avvek från byggkontraktet, genom att först instruera underentreprenören att utföra vissa tidskrävande och kostsamma moment och att därefter, när arbetet var klart, beskylla underentreprenören för att inte ha utfört arbetet på ett korrekt sätt. Detta har även medfört både kvalitativa brister och brott mot gällande normer och regelverk. Företaget hade, enligt en uppgiftslämnare Fair Play Bygg varit i kontakt med, konsekvent beskyllt sina underentreprenörer för dessa brister och använt det som förevändning för att inte betala för de utförda arbetena, istället hade man konsekvent bestridit alla inkomna fakturor.

Under Fair Play Byggs granskning framkom också att bolaget under upphandlingen lagt sig cirka 40 procent under konkurrenternas bud. Enligt flera bedömare skulle det med den budgeten vara omöjligt att genomföra entreprenaden på ett regelmässigt korrekt sätt.

3

- **Ärende överlämnat till:** Polisen, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten
- **Misstänkt brottslighet:** Människoexploatering, penningtvätt, skattebrott, kreditbedrägeri samt brott mot utlänningslagen

Fair Play Bygg fick under oktober månad flertalet tips om misstänkt illegal arbetskraft på en stor byggarbetsplats i Stockholms län, tipsen inkom från både fackliga representanter samt arbetskraft. Uppgiftslämnarna vittnade om hur papperslös arbetskraft använt ID06-kort utfärdade på misstänkt utnyttjade identiteter samt arbetade i en usel arbetsmiljö där det saknades skyddsutrustning som fallskydd på höga höjder och mask vid arbete med farliga kemikalier. En anställd uppgav att arbetspassen ofta började mycket tidigt och pågått långt in på kvällen, inte sällan tvingades personal sova på arbetsplatsen för att hinna avsluta vissa arbetsmoment.

En lägenhet om två rum och kök i norra Stockholm uppgavs upplåtas som boende för arbetskraften, som mest vittnar uppgiftslämnare att det bodde femton personer samtidigt i lägenheten där flertalet våningssångar uppgavs varit uppställda. Ett säkerhetsföretag, som på uppdrag av Fair Play Bygg utfört flertalet spaningar mot lägenheten, styrkte via bland annat fotodokumentation informationen om att arbetskraft bodde i lägenheten.

Månadslönen för den illegala arbetskraften uppgavs av olika uppgiftslämnare varit cirka 5 000 kronor i månaden, lönespecifikationerna uppgavs vara fabricerade och utställda på utnyttjade identiteter för att ge sken av legal verksamhet. I Fair Play Byggs granskning kunde koppling göras till ytterligare

minst tolv företag vilka använt samma utnyttjade identiteter i liknande upplägg. Redan 2017 överlämnade Fair Play Bygg rapport till Skatteverket om samma bolag med samma tillvägagångssätt, redan då var samma lägenhet aktuell som boende för arbetskraften.

4

Ärende överlämnat till: Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten

Misstänkt brottslighet: Människoexploatering, skattebrott, penningtvätt

Enligt ett tips inkommet från facklig representant utnyttjade en arbetsgivare två ukrainska byggnadsarbetare som arbetskraft i Sverige utan att betala utlovad ersättning eller skriva anställningskontrakt. Arbetskraften uppgavs blivit rekryterade av en svensk medborgare bosatt i Ukraina som arbetat på uppdrag av ett ukrainskt bolag. Personerna hade under nära två månader isolerats på en ö i norra delen av Stockholms län utan tillgång till toalett, dusch eller pengar till mat. Enligt uppgiftslämnaren utnyttjades arbetskraften till andra arbetsuppgifter än de som de anstälts för, såsom gräsklippning, trädgårdsarbete och annat. Då ingen lön utbetalats blev personerna strandsatta på ön utan pengar till hemresa. Ärendet har enligt uppgiftslämnaren polisanmälts.

5

Ärende överlämnat till: Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten

Misstänkt brottslighet: Människoexploatering, skattebrott, penningtvätt, bokföringsbrott

I januari var Fair Play Bygg i kontakt med en före detta anställd som uppgav sig varit anställd i ett företag under ett års tid. Företaget hade bland annat satt i system att ställa ut falska fakturor mellan systerbolag för att begå momsbedrägeri samt avlöna svart arbetskraft.

Den svart avlönade arbetskraften uppgavs vara ensamkommande flyktingungdomar utan erfarenhet inom byggbranschen vilka fick kontant, mycket låg, timersättning. Den faktiske företrädaren, företagets styrelse bestod av misstänkta målvakter, var bosatt utomlands och uppgavs ha samarbete med underentreprenörer från annat EU-land där arbetskraften fick väsentligt lägre ersättning om de ej registrerades med ID06-kort. Företaget byggde under året flertalet mindre villor vilka uppgavs vara mycket dåligt byggda med flertalet reklamationer samt nedslag vid besiktning till följd. Företaget är vid kontroll i februari 2020 fortfarande verksamt, med mångmiljonbelopp i betalningsanmärkningar och skulder.

Resultat av överlämnade ärenden 2016 till 2020

2019 lämnade Fair Play Bygg över 174 ärenden till Skattebrottsenheten på Skatteverket. Vid en kontroll av de 174 överlämnade ärendena i januari 2021 hade 41 företag fått höjda skatter och avgifter med totalt 22,86 miljoner kronor. Fair Play Byggs huvudmisstanke var i näst intill samtliga fall att företagen gjort sig skyldiga till skattebrott genom att avlöna svart arbetskraft. Mot vissa företag riktades även andra brottsmisstankar, som exempelvis penningtvåttbrott och brott mot utlänningslagen.

Fair Play Bygg har också följt upp vad som hänt med misstänkta företag överlämnade till Skatteverket för verksamhetsåren 2016 och 2017, men som ett år efter respektive verksamhetsår inte fått höjd skatt. Uppföljningar gjorda i januari 2019 och 2020 visar att totalt ytterligare tio företag fått höjd skatt med sammanlagt 10,3 miljoner kronor. Vid uppföljning 2021 hade ingen förändring skett. Antal ärenden överlämnade till Skatteverket för verksamhetsåren 2018 och första halvåret 2019 var 54 respektive 98 där, vid upprättande av årsrapport 4 i januari 2019, totalt 19 företag fått höjd skatt med sammanlagt 12,19 miljoner kronor. Vid uppföljning i januari 2020 hade ytterligare sex företag fått beslut om totalt 4,2 miljoner kronor.

Vidare har Fair Play Bygg granskat resultaten av översända ärenden till Skatteverket för första hälften av 2020. Resultatet för denna period är, hittills, fem företag med totalt 4,76 miljoner kronor i höjd skatt.

Sett till Fair Play Byggs fyra första verksamhetsår, 2016, 2017, 2018, 2019 samt första halvåret av 2020, har sammanlagt 106 företag fått höjd skatt med totalt 80,37 miljoner kronor.

Överlämnade ärenden till Skatteverket

ÅR: 2020 (t.o.m 30 juni)

Antal överlämnade ärenden:	86*
Antal företag med höjd skatt:	5
Summa höjd skatt:	4,76 milj/kr

ÅR: 2019

Antal överlämnade ärenden:	174*
Antal företag med höjd skatt: (+40 efter uppföljning 2021)	47
Summa höjd skatt: (+24,9 milj/kr efter uppföljning 2021)	27,62 milj/kr

ÅR: 2018

Antal överlämnade ärenden:	54*
Antal företag med höjd skatt: (+6 efter uppföljning 2021)	18
Summa höjd skatt: (+4,2 milj/kr efter uppföljning 2021)	13,69 milj/kr

ÅR: 2017

Antal överlämnade ärenden:	49*
Antal företag med höjd skatt: (+3 efter uppföljning 2020)	26
Summa höjd skatt: (+ 1,1 milj/kr efter uppföljning 2020)	15,4 milj/kr

ÅR: 2016

Antal överlämnade ärenden:	37*
Antal företag med höjd skatt: (+7 efter uppföljning 2019 + 2020)	16
Summa höjd skatt: (+9,2 milj/kr efter uppföljning 2019 + 2020)	18,9 milj/kr

Total summa höjd skatt: 80,37 miljoner kronor

*Ett ärende kan innehålla flera organisationsnummer.

Fotnot: Fair Play Bygg noterar att det ibland dröjer längre än ett år innan Skatteverket fattar beslut om höjd skatt i ett överlämnat ärende.

Kommentarer till ärenden överlämnade till Skatteverket

Under 2020 fattade Skatteverket beslut att höja skatten för ett företag, som Fair Play Bygg misstänkt för skattebrott, med närmare 2,6 miljoner kronor. Två månader efter att Fair Play Bygg överlämnat tipset till Skatteverket fattade myndigheten beslut om upptaxering för företaget. Skatteverkets beslut grundades på avsaknaden av underlag för två månader i slutet av 2019, företrädarna för företaget inkom ej med komplettering trots flertalet förfrågningar från Skatteverket. I Skatteverkets beslut framkommer misstanke om bluffakturering på mångmiljonbelopp från två närstående bolag med samma företrädare samt från ett utländskt bolag. Två månader efter Skatteverkets beslut försattes företaget i konkurs med mångmiljonbelopp i skulder hos Kronofogden, bland annat med närmare 3 miljoner kronor i skuld till skattekonto.

En person boende i flerfamiljshus där renovering pågick kontaktade Fair Play Bygg med oro för arbetskraftens, vilken misstänktes vara från tredjeland, välmående, då de arbetade långa dagar samt avsaknad på faciliteter som toalett. Uppgiftslämnaren hade även upptäckt att den elektroniska närvaroliggaren konstant var urkopplad, kontanta löner sågs betalas ut samt att avställda bilar

tillhörande olika byggfirmer användes för transport av arbetskraft till och från arbetsplatsen. Sex månaders efter att Fair Play Bygg överlämnat ärendet till Skatteverket upptaxerades bolaget med totalt 84 000 kronor.

Fair Play Bygg fick tips från en anställd i ett byggföretag vars företrädare avlönat svart arbetskraft samt ej betalt in rätt skatt och sociala avgifter för flertalet heltidsanställda. Vid granskning av företaget upptäcktes att differensen mellan antal ID06-kort och de beslutade arbetsgivaravgifterna var stor, företaget hade 40-talet fler ID06-kort än det antal anställda som redovisades för, vilket väckte misstanke om en stor del anställda avlönades svart. Skatteverkets utredning, vilken påbörjats kort efter att ärendet överlämnats av Fair Play Bygg, visade att företaget hade obetalda skatter och avgifter om drygt 1,94 miljoner kronor.

I de fall tips innehåller information om pågående arbetsplats alternativt informationen framkommer under Fair Play Byggs granskningar lämnas adressen direkt över till Arbetsmiljöverket samt Skatteverket för åtgärd. Under 2019 och 2020 lämnade Fair Play Bygg över 112 adresser till Arbetsmiljöverket med pågående arbetsplatser som enligt uppgiftslämnare var gravt misskött eller där arbetsgivaren avlönade svart och/eller illegal arbetskraft. Vid kontroll i januari 2021 har Arbetsmiljöverket, efter mottaget tips från Fair Play Bygg, utfört platsbesök på 20 byggarbetsplatser med nedslag gällande arbetsmiljö som följd, samtliga kontroller utfördes inom några dagar upp till ett par veckor efter Fair Play Byggs överlämnande.

Överlämnade ärenden till Arbetsmiljöverket

ÅR: 2020

Antal överlämnade byggarbetsplatser: 46

Antal inspektionsärenden: 7 stycken*

Summa höjd sanktionsavgift: 0 kr**

*Brister vid inspektion följs vanligen upp med nytt platsbesök, dessa är ej inräknade.

**Sanktionsavgift är en avgift till skillnad mot böter som är ett straff tilldömt i domstol.

Vid allvarliga brister, eller vid avsaknad av åtgärd beslutad av Arbetsmiljöverket, kan sanktionsavgift föreläggas. Föreläggande om sanktionsavgift kan dröja upp till sex månader efter platsbesök.

ÅR: 2019

Antal överlämnade byggarbetsplatser: 66

Antal inspektionsärenden: 13 stycken*

Summa höjd sanktionsavgift: 111 500 kr**

Kommentarer till ärenden överlämnade till Arbetsmiljöverket

Vid samtliga inspektioner under åren 2019 och 2020 uppmärksammades att det var ostädat och allmän oordning i stora delar av utrymmena samt lokalerna vilket medföljde hög snubbelrisk. Vid flertalet inspektioner saknades fallskydd helt eller delvis med stora olycksrisker som möjlig utgång. Samtliga företag fick krav på uppföljning, en arbetsplats blev nedstängd helt och ett företag belades med sanktionsavgift som följd av inspektionen.

Ägarorganisationernas kommentarer till rapporten

Fem år har gått sedan Byggnads Stockholm-Gotland och Stockholms Byggmästareförening tillsammans startade Fair Play Bygg. Då såg vi att våra medlemmar blev lurade och utan jobb, samt att Byggmästareföreningens medlemmar utkonkurrerades av mindre nogräknade aktörer i branschen. Vi hade som ambition att tillsammans göra något innan det var för sent.

Under tidens gång har projektet haft ett bra samarbete med myndigheterna och vi har fått lovord från både myndighetsföreträdare och politiker för det arbete som gjorts.

Vi har under åren bland annat föreslagit flera förändringar; Att svensk sekretesslagstiftning behöver förändras. Att ett svenskt A-krimcenter bör uppföras likt den modell som tillämpas i Norge. Att en registrering av alla bolag i Sverige ska göras från dag ett.

Hittills har projektet, med små resurser, genererat snart 100 miljoner i tilläggsavgifter för skattebrott. Det är ett bra resultat, men på sikt kan vi inte finansiera arbetet med medlemspengar. Detta är ett arbete som myndigheter måste ansvara för.

Regering och riksdag har nu börjat leverera de förändringar som krävs för att göra något åt den arbetslivskriminalitet som råder på arbetsmarknaden, i allmänhet och byggbranschen i synnerhet. Men det är för lite och det går för långsamt.

Vi behöver snabbare åtgärder. Vi är oroliga för branschens överlevnad i dess nuvarande form.

